

Tradice a nové výzvy pro zemědělství

Plenární zasedání České akademie zemědělských věd (ČAZV), které se konalo na půdě České zemědělské univerzity v Praze-Suchdole, se zaměřilo hlavně na hodnocení dosavadní činnosti této instituce a současně definovalo vize do budoucna. V době, kdy se podmínky a pravidla mění v řádu hodin, představuje ČAZV podle jejích představitelů stabilní a dobře zavedenou tradici, jež poskytuje zemědělskému sektoru nezbytnou odbornou podporu.

Zdeněk Makovička

Současné výzvy pro tento obor jsou natolik zásadní, že zazněla i parafráze známého hesla v podobě „Make Agriculture Great Again“, zdůrazňující potřebu navrátit zemědělství jeho důležitost a prestiž v očích široké veřejnosti.

Předseda představenstva ČAZV prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc., nastínil vize, které by tato instituce měla řešit především

Foto Zdeněk Makovička

Struktura a poslání akademie

„Česká akademie zemědělských věd funguje jako klíčový poradní orgán Ministerstva zemědělství,“ uvedl předseda představenstva ČAZV prof. Ing. Vilém Podrázský, CSc. „Její význam podtrhuje i fakt, že v roce 2024 oslavila 100 let své existence a aktuálně čítá 781 členů působících ve 12 odborných odborech. Tito odborníci se aktivně podílejí na tvorbě legislativních norem, jejich posuzování a formulaci koncepcí výzkumných programů, jako je například

klad Národní agentura pro zemědělský výzkum (NAZV).“

Činnost akademie, jak bylo uvedeno, je rozdělena do 12 odborů, z nichž každý čelí specifickým problémům moderní doby. Například odbor rostlinolékařství se zabývá především restrikcemi u ochranných prostředků, za které často chybí adekvátní náhrada, a s šířením invazních druhů patogenů. Naproti tomu zemědělská technika reaguje na nástup umělé inteligence, využívání dronů a robotizaci, což s sebou nese i potřebu nové legislativy pro tyto technologie.

Odbor potravinářství zase řeší bariéry mezi výzkumem a výrobou, zejména v kontextu silných nadnárodních firem, které ovládají trh. Odbor pedologie a vodní hospodářství se zaměřuje na ochranu půdy před degradací a na adaptaci krajiny na klimatické změny. Nejmladším odborem jsou agrární dějiny, jehož členové se velmi rychle zapojili do aktivit akademie, a přispívá k popularizaci oboru skrze historický kontext. Obdobné problémy řeší další odbory, jako například živočišné výroby, veterinářství, lesního hospodářství a některé další.

Při hodnocení uplynulého období však akademie nezapomíná ani na lidský rozměr své činnosti. Během zasedání byla uctěna památka významných kolegů, kteří ji opustili, mezi nimi například profesor František Kocko, profesor Stratil či profesor Pulkrab.

Vědecké publikace

Jednou z nejvýznamnějších aktivit ČAZV je vydavatelská činnost. „V současné době to je 11 vědeckých časopisů, které jsou plně dostupné v režimu Open Access,“ sdělil přítom-

S publikační činností seznámil přítomné předseda vydavatelské rady ČAZV prof. Ing. Radim Vácha, Ph.D.

Foto Zdeněk Makovička

ným předseda vydavatelské rady ČAZV prof. Ing. Radim Vácha, Ph.D. „Tato digitální dostupnost je klíčová pro šíření vědeckých poznatků, přesto si akademie udržuje i tištěnou formu pro archivní účely a knihovny. Časopisy jsou přítom indexovány v nejprestižnějších světových databázích, jako jsou Scopus a Web of Science.“

I přes tyto úspěchy čelí vydavatelství některým problémům, jako je narůstající konkurence nadnárodních vydavatelství, predátorské praktiky v publikování a nedostatek kvalitních a ochotných recenzentů,

kteří by činnost vykonávali ve svém volném čase.

Ekonomická stabilita a rozvoj

„Finanční situace akademie je dlouhodobě stabilní, což potvrzuje rozpočet ve výši zhruba 16 milionů korun ročně,“ zdůraznila ředitelka ČAZV doc. Ing. Hana Urbanová, Ph.D., DBA. „Důležitým aspektem je přitom soběstačnost, více než 20 % našich příjmů si totiž akademie generuje vlastní činností, především prostřednictvím publikačních poplatků.“

Minulý rok proto akademie uzavřela s kladným výsledkem hospodaření přesahujícím tři miliony korun. Tato příznivá situace umožnila historický krok, se souhlasem Ministerstva financí byly přesunuty prostředky na odměny editorů a koeditorů, kteří jsou garanti kvality časopisů. Pro zajištění chodu organizace a organizaci akcí disponuje nyní akademie 14 pracovními místy.

Ředitelka ČAZV H. Urbanová seznámila i s propagačními akcemi. „ČAZV se neuzavírá do vědeckých laboratoří, ale aktivně oslovuje veřejnost. Mezi úspěšné projekty patří například workshop Piš a publikuj, který je zaměřený na doktorandy, kterým pomáhá zvládnout metodiku psaní vědeckých článků a orientaci v recenzním řízení,“ podtrhla.

Dalšími akcemi podle jejích slov je třeba dětská zemědělská akademie. Tento program se snaží v žácích základních škol vzbudit zájem o zemědělství a krajinu. Loňského ročníku literární a výtvarné soutěže se zúčastnilo 150 dětí z mateřských škol a 119 žáků základních škol s tématy jako „Zvířátka v ZOO“ nebo „Pěstování“. Zajímavostí bylo náročné téma pro střední školy – „Ženy v zemědělství“.

Spolupráce s praxí

Kritickým bodem diskuse byla vazba mezi teoretickým výzkumem a reálnou praxí na farmách. Zástupci zemědělských svazů upozornili na potřebu silnějšího propojení. Argumentovali, že pro zemědělce má věda hodnotu až v momentě, kdy se přetaví v odolnější plodiny, přesnější modely sucha nebo efektivnější krmné dávky. Zazněl apel, aby vědci „měli špinavé boty od bláta z polí“, tedy aby jejich výsledky byly přímo implementovatelné v provozu.

Současný systém hodnocení vědy je však podle kritiků z pra-

O ekonomických otázkách a propagaci mluvila ředitelka ČAZV doc. Ing. Hana Urbanová, Ph.D., DBA

Foto Zdeněk Makovička

xe nastaven jednostranně na publikování v impaktovaných časopisech, což vědce motivuje spíše k psaní než k praktické aplikaci výsledků. Přesto je patrný posun a vědci stále častěji hledají řešení společně s farmáři přímo v regionech.

Zástupce Ministerstva zemědělství Mgr. Jan Radoš, ředitel odboru precizního zemědělství, výzkumu a vzdělávání na tomto úřadě, upozornil na blízké se legislativní změny, zejména na nový zákon o podpoře výzkumu, který bude implementován od roku 2027, a na novou metodiku hodnocení

25+. Velkou výzvou zůstává rozpočet, který v reálném vyjádření v posledních letech klesá. Řešením by mělo být aktivnější zapojení do mezinárodních programů, jako je Horizon Europe, v rámci kterého mají české výzkumné organizace stále značné rezervy v čerpání prostředků.

Mezinárodní spolupráce je nejsilnější se slovenskou sesterskou akademií (SAPV), se kterou ČAZV sdílí odborné problémy i společně soutěže pro mladé vědce. Slovensko se aktuálně potýká s centralizací výzkumných ústavů a rozpočtovými škrty, což jen potvrzuje, že integrace a vzájemná podpora vědeckých institucí jsou v dnešní době nezbytné.

Jasná vize do budoucna

Jak bylo uvedeno, Česká akademie zemědělských věd vstupuje do svého druhého století existence s jasnou vizí: udržet vysokou kvalitu vědeckých výstupů, modernizovat marketingovou strategii a více využívat sociální sítě k propagaci oboru. Jak zaznělo v závěru zasedání, budoucnost českého zemědělství nebude stát pouze na tradici, ale na inovacích, odpovědnosti a úzké spolupráci mezi laboratořemi a krajinou. Cílem zůstává rovnováha mezi vědeckou komunitou a praktickou užitečností, aby zemědělství, lesnictví i potravinářství zůstaly konkurenceschopnými a udržitelnými segmenty naší společnosti.

Součástí plenárního zasedání bylo slavnostní předání ocenění členům ČAZV a významným osobnostem zemědělské vědy, výzkumu a praxe. Celkem bylo uděleno 36 děkovných dopisů, 23 bronzových medailí, 9 stříbrných a 12 zlatých medailí. ■